

Література:

1. Сікорський П.І. Технологізація навчання і проблеми засвоєння знань // Діалог культур: Україна у світовому контексті: Філософія освіти: Зб. наук. пр. – Львів: Сполох, 2002. – Вип. 8. – 57 – 69.
2. Бордовский Г.А. Извозчиков В.А. Новые технологии обучения : вопросы терминологии // Педагогіка. – 1993. - №5. – С. 13 – 16.
3. Беляева А. П. Интегральная теория и практика многоуровневого непрерывного профессионального образования /. – СПб.: Рос. акад. образования, Ин-т проф.-техн. образования, 2002 – 238с.
4. Берулава М.Н. Интеграция содержания общего и профессионального обучения в профтехучилищах: теоретически-методический аспект. – Томск: Томский университет, 1988. – 222 с.)
5. Гуревич Р.С. Перспективи освіти в інформаційному суспільстві // Актуальні проблеми виробничих та інформаційних технологій, економіки і фундаментальних наук: Збірник наукових праць. – Випуск 2. – Вінниця: ТОВ «Планер», 2005. – 546с.
6. Берталанфи Л. Общая теория систем: критический обзор// Исследования по общей теории систем. – М.: Наука, 1969. – С.77-79.
7. Калініна Л.В., Самойлюкевич І.В. English after Classes: методичний посібник. Книга 3. – Харків: Веста: «Ранок», 2004. – 207 с.

The importance and expediency of a harmonic combination of module, integrated and informational technologies in the process of studying and teaching a foreign language is proved. A short review of the innovational technologies is provided.

УДК 371.134:373.5

І.К. Лівенцова
м. Севастополь, Україна

ТЕОРЕТИЧНА МОДЕЛЬ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ

У сучасній науково-педагогічній літературі підкреслюється, що моделювання все більше стає могутнім перетворюючим засобом педагогічних досліджень [6]. Тому для подальшого дослідження проблеми психологічних умов розвитку професійної компетентності майбутніх вчителів музики нами обрано метод моделювання – створення й дослідження моделі. Під останньою розуміється представлена змістом і практично реалізована система, яка адекватно відбиває предмет дослідження і здатна замінити його так, що вивчення моделі дозволяє одержати нову інформацію про об'єкт [6]. Педагогічна система – це впорядкована численність взаємопов'язаних компонентів, які утворюють цілісну єдність, що підпорядкована меті навчально-виховного процесу. Тому в створенні теоретичної моделі експериментальної підготовки ми виходили із загальновизнаного положення, що стосується структурування її змісту, – системного підходу.

Створюючи теорію будь-якої системи, визначають: по-перше, її місце в метасистемі; по-друге, оптимальний набір і властивості компонентів, що забезпечують ефективне функціонування системи та її розвиток; по-третє, зв'язки між цими компонентами. У побудові теоретичної моделі розвитку професійної компетентності майбутніх вчителів музики ми дотримувались принципу функціональної повноти її компонентів, згідно з якими система не може функціонувати ефективно, якщо функціонально не забезпечено набір її суттєво значущих підсистем [4]. Постійне вдосконалення змісту професійної підготовки студентів зумовлює особливе значення використання принципу диференціації, інтеграції та наступності компонентів розробленої нами моделі.

Одержанні в констатувальному педагогічному експерименті результати дослідження рівня розвитку структурних компонентів професійної компетентності та стану підготовки до неї студентів музично-педагогічних факультетів дозволили визначити зміст формуючого етапу, який спрямовувався на формування мотиваційно-сміслових засад майбутньої

професійної діяльності, самопізнання, актуалізацію необхідного для самореалізації в музично-педагогічній діяльності потенціалу, потреби його виявлення.

Підґрунтям для реалізації завдань формуючого етапу дослідження було вивчення методологічних засад і доцільних шляхів організації навчально-професійної діяльності студентів, науковий пошук яких здійснювався на основі ідей екзистенціалізму, філософської антропології, в центрі яких головна увага приділена людині, перспективам її розвитку через зв'язки з іншою людиною, з єднанням Я і ТИ, де суб'єкти творять один одного. Дане положення має виключне значення у змістовному і технологічному аспектах впровадження системи розвитку професійної компетентності майбутніх вчителів музики в навчально-виховний процес.

У процесі розвитку професійної компетентності майбутніх вчителів музики відбувається втручання в царину педагогічної етики, тобто соціальних норм. А. Петровський підкреслює, що характерною рисою такої діяльності є персоналізація – ідеальна представленість своїх рис в інших людях [5]. Вчитель, таким чином, здійснює своєрідні внески в учнів, колег, батьків та інших, тобто всіх тих, хто його оточує, залишаючи в їхній свідомості слід у вигляді образу своєї особистості. Цей особистий внесок є виявом творчої індивідуальності вчителя, який вимагає творчої самовідданості, розвинених особистісно-суб'єктивних якостей.

Тому ми вважаємо, що у визначенні змісту і технології процесу розвитку професійної компетентності майбутніх вчителів музики необхідно виходити з основної мети навчально-виховного процесу, якою є повна і закінчена підготовка суб'єкта освіти до повноцінного життя у суспільстві через розвиток індивідуальності і формування неповторної особистості [2].

Визначення змісту підготовки майбутнього вчителя музики до професійної самореалізації та його втілення в практику навчально-виховного процесу педагогічного вищого навчального закладу зумовлено дотриманням основних положень сучасної концепції гуманізації навчання і виховання:

- визнання пріоритету особистості, її унікальності, безумовне усунення з педагогічної практики методів адміністрування, примусу, авторитаризму;
- співробітництво всіх суб'єктів педагогічного процесу в розв'язанні навчально-виховних завдань;
- гуманізація соціального середовища, міжособистісних стосунків у всіх підсистемах педагогічної навчально-виховної системи;
- широкий культурологічний підхід до вибору навчально-виховних технологій;
- опора на загальнолюдські й національні духовні цінності;
- звернення до світового і вітчизняного педагогічного досвіду.

Як цілісну платформу для створення науково обґрунтованої системи підготовки майбутнього вчителя музики до розвитку професійної компетентності ми використовували поєднання найсуттєвіших принципів діяльній підготовки вчителя з урахуванням її культуротворчої функції:

1. Особистісний підхід, абсолютне визнання гідності кожної особистості майбутнього вчителя, її права на вибір, власне судження, самостійний вчинок як домінуючі спрямування освіти і виховання вчителя. Зміна акцентів: особистість студента – не об'єкт виховання й освіти, а суб'єкт діяльності.

2. Спільна творча діяльність викладача і студента, а також самостійна робота студента ґрунтуються на наскрізній ідеї подолання суперечностей, ідеї досягнення важкої мети. Спрощені, примітивні знання формують лише негативні стереотипи, ставлення до знань і досвіду як до догми.

3. Спільна творча діяльність викладача і студента базується на спілкуванні – не зі своїми знаннями до студента, а зі студентами до педагогічної науки і її глибин.

4. Формування широкого, панорамного, образного мислення студента-педагога сприяє розвитку мотивації діяльності, захопленню нею.

5. Ідея вільного вибору студентами форм, напрямків, методів діяльності також формує мотиваційну сферу, розвиває їхнє творче мислення, вміння критично оцінювати свої можливості і прагнення до самостійного вирішення все більш складних завдань (зокрема, в межах самоосвіти).

6. Бачення студентом перспектив власної підготовки, самопідготовки і самовиховання формує цілеспрямованість. Реалізація ідеї випередження в освітньо-виховній і науковій діяльності створює ту атмосферу змагання в оволодінні знаннями, морально-естетичними цінностями, яка стимулює засвоєння студентами основ професійної майстерності.

7. Виховання студентів-педагогів у трудовій шкільній діяльності реалізується лише в умовах її насичення творчими і морально-естетичними принципами, які лише й можуть перетворити її в радість, зробити нормою ініціативу, винахідливість, заповзятість, поза цим вчительська праця не більш, ніж повинність.

8. Освіта, виховання, самоосвіта, самовиховання базуються на особистісній зацікавленості студента, його індивідуальних інтересах, здібностях, гармонійно поєднаних з інтересами суспільства [3].

Підготовку майбутнього вчителя музики до розвитку професійної компетентності ми розглядаємо як об'єктивний творчий процес, що ґрунтується на таких закономірностях: зумовленість потребами соціально-економічного і культурного розвитку суспільства, стратегічними завданнями реформування освіти в Україні; органічне входження в систему загальнопедагогічної підготовки вчителя музики, відповідність змісту і форм підготовки до сучасного рівня розвитку психолого-педагогічної науки і педагогічної практики; зумовленість специфікою та закономірностями творчого процесу формування професійної індивідуальності вчителя.

Зазначена підготовка ґрунтується на загальних принципах професійно-педагогічної підготовки: системності та цілісності; взаємодії загального, особливого, індивідуального у змісті і формах підготовки; єдності теорії та практики; науковості [1]; принцип урахування особливостей розвитку і можливостей (на сучасному етапі) національної системи освіти [8].

Підготовці вчителя музики до професійної самореалізації як складової його загальнопедагогічної підготовки притаманні такі специфічні функції:

– когнітивна – полягає в поглибленні теоретичного і практичного базису майбутнього вчителя з проблем вивчення сутності й опанування механізмом професійної самореалізації, формування професійно-педагогічного потенціалу;

– аксіологічна – спрямована на формування ціннісного ставлення майбутнього вчителя музики до педагогічної діяльності як можливої сфери особистісного самовиявлення, до професійно-педагогічного саморозвитку, спрямованого на взаєморозвиток суб'єктів педагогічної діяльності;

– діагностична – полягає в пізнанні та усвідомленні майбутнім вчителем музики власних психофізіологічних, особистісних, суб'єктивних характеристик, необхідних для здійснення себе у професійній педагогічній діяльності;

– процесуальна функція зазначеної підготовки полягає у формуванні вмінь організовувати колективну творчу діяльність, опануванні студентами педагогічної техніки як сукупності вмінь доцільного використання власного професійного потенціалу, розвитку вмінь діалогового спілкування, побудови й реалізації особистісно-орієнтованих технологій музичного виховання як основних технологічних засобів виявлення професійної індивідуальності вчителя [7].

Рушійними силами розробки системи психологічних умов розвитку професійної компетентності майбутніх учителів музики, її практичного втілення в навчально-виховний процес педагогічної освіти є суперечності двох систем – професійної діяльності вчителя та професійної підготовки до неї студентів, які глибоко висвітлюються у працях В. Семиченко, С. Сисоєвої, Є. Барбіної, Л. Герасіної та інших; суперечності музично - педагогічної освіти і безпосередньої діяльності вчителя музики розглядаються Г. Падалкою, О. Рудницькою, Л. Масол, О. Ростовським та іншими. Узагальнюючи теоретичний аналіз вищезазначених

робіт і спираючись на одержанні в процесі констатуючого експерименту практичні результати, власний педагогічний досвід, серед суперечностей, які стосуються проблеми дослідження, ми виділяємо наступні:

– між об'єктивно заданими цілями і цінностями педагогічної освіти і суб'єктивно значущими цілями і цінностями опанування музично-педагогічною освітою;

– між поліфункціональним характером педагогічної діяльності вчителя музики і «фрагментарним» засвоєнням його професійних функцій;

– між індивідуальним характером навчальної діяльності студента, індивідуальним способом його розвитку і колективним характером професійної діяльності, який передбачає обмін особистісними смислами, взаємодію, співпрацю, особистий внесок у взаєморозвиток суб'єктів педагогічної діяльності;

– між принципово ініціативною (у предметному і соціальному смислах) позицією вчителя музики та традиційною для навчально-виховного процесу вищого навчального закладу відповідною позицією студента.

Згадані суперечності вказують на чинники, які визначили компонентні характеристики змісту підготовки майбутнього вчителя музики до професійного розвитку: наповнення змісту музично-педагогічної освіти особистісними смислами; практичне використання ідей цілісності, системності, інтеграції; діалогове спілкування як основний засіб співпраці викладача і студента; домінування самостійної роботи студента, яка має ґрунтуватись на відповідальному розумінні вільного вчинку та його ініціюванні; запобігання перевантаження студентів за рахунок актуалізації педагогічного потенціалу лекційних і практичних занять з курсів «Психологія», «Історія психології», «Основи педагогічної майстерності», практичних індивідуальних і колективних дисциплін «Диригування», «Хоровий клас», педагогічної практики, самостійної роботи студента.

Література:

1. Абдуллина О.А. Общепедагогическая подготовка учителя в системе высшего образования: Для пед. спец. высш. учеб. заведений. – 2-е изд. перераб. и доп. – М.: Просвещение, 1990. – 141 с.
2. Гуманізація та гуманітаризація професійної освіти: Науково-методичний збірник /Ред.кол: І.А.Зязюн, В.О.Зайчук, В.М.Доній, Н.Г.Нічкало, І.Л.Ліпарчук, С.М.Судаков. – К., 1995. – 600 с.
3. Зязюн І.А. Культуротворча функція виховання студентів педагогічного вузу // Вища педагогічна освіта. Наук.метод.зб. В.17. – Полтава: Полтавський педагогічний інститут, 1994. – С.66 - 72.]
4. Леднёв В.С. Содержание образования: сущность, структура, перспективы. – М.: Высш.шк., 1991. – 224 с.
5. Петровский А.В. Вопросы истории и теории психологии. Избр.труды.– М.: Педагогика, 1984. – 320 с.
6. Пехота О.М. Технологічний підхід в освіті з позицій педагогіки розвитку // Освітні технології в школі та внз (До 120-річчя заснування міста Миколаєва): Матеріали наук.-практ.конференції.– Миколаїв.: МФ НаУКМА, 1999. – С.20-25.
7. Радул В.В. Становлення соціальної зрілості молодого вчителя (теорія і практика) Дис...д-ра пед.наук: 13.00.01. – К., 1998. – 429 с.
8. Сисоева С.О. Педагогічна творчість: Монографія. – Х.-К.: Книжкове видання «Каравелла», 1998. – 150 с.

У статті розглядається теоретична модель розвитку професійної компетентності майбутнього вчителя музики.

В статье рассматривается теоретическая модель развития профессиональной компетентности будущих учителей музыки.